

บทที่ ๑

ระเบียบวิธีการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑. ความสำคัญของเรื่องและมูลเหตุจูงใจในการศึกษา

ในการบริหารงานหรือในการดำเนินกิจการใด ๆ ก็ตาม คนนั้นว่าเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่ง เป็นเสมือนจักรกลที่ทำให้กลไกของงานอื่น ๆ ดำเนินไปได้โดยราบรื่น ถ้าหากคนที่ทำงานมีความสามารถและเหมาะสมกับงาน ก็จะทำให้งานดำเนินไปโดยเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ แต่ในทางกลับกัน ถ้าคนไม่ดี แม้จะมีเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์พร้อมเพียงแค่ไหน หรือมีระบบงานคืออย่างไรก็ไม่น่าให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควร ในการบริหารราชการก็เช่นเดียวกัน ตามหลักรัฐประศาสนศาสตร์ยอมรับว่าคนหรือข้าราชการเป็นปัจจัยหรือเป็นอุปกรณ์อันสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารราชการ ถ้าราชการใดคนดีมีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงาน ก็จะส่งผลให้ราชการมีความสำเร็จก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าหากราชการใดคนที่ไม่ดี ไม่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงาน ก็อาจจะทำให้เกิดผลเสียแก่ทางราชการได้ ซึ่งข้อนี้กล่าวไว้เกี่ยวกับความสำคัญของคนกับราชการไว้ว่า มหาอาณาจักรจะเจริญรุ่งเรืองได้ก็เพราะคนมีความสามารถ และมหาอาณาจักรล่มจมได้เพราะคนเลว อุทธรณ์ที่เห็นได้ชัด เจนขอให้พิจารณาจากประวัติศาสตร์ยุคโคสมัยโคที่ประเทศปกครองด้วยคนดี บ้านเมืองก็จะร่มเย็น แต่ยุคโคสมัยโคที่ประเทศปกครองด้วยคนไม่ดี บ้านเมืองก็เกิดยุคเข็ญ ไม่สงบ อาจจะถูกกล่าวได้ว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารราชการอยู่ที่ตัวบุคคลหรือข้าราชการเป็นสำคัญ และด้วยเหตุนี้การบริหารงานบุคคลจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญอันหนึ่งในการบริหารที่จะขาดเสียมิได้

* * * แต่ในปัจจุบันนี้ไม่เพียงแต่เกิดปัญหา เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือไม่สามารถหาบุคคลที่มีความสามารถได้แล้ว ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งในราชการปัจจุบันคือ ปัญหาที่ว่าหาอย่างไรราชการจึงจะสามารถดึงดูดคนที่มีความรู้ความ

สามารถให้มารับราชการได้ ทั้งนี้ เพราะปัจจุบันนี้มีคนที่ประสงค์จะรับราชการน้อยลงกว่าสมัยก่อนมาก ซึ่งอาจจะควบเหี่ยผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทำให้มีตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น นอกจากวงของราชการ เช่น วงการธุรกิจเอกชน รัฐวิสาหกิจ องค์การระหว่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะมีเพิ่มขึ้นแล้วยังสามารถดึงดูดใจบุคคลให้ไปทำงานได้มากกว่าทางราชการอีกด้วย และยิ่งกว่านั้นในหน่วยงานดังกล่าวนี้ยังได้ดึงดูดคนไปจากวงราชการปีละหลาย ๆ คน ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ทำให้ทางราชการจะวิกฤต และควรที่จะหาช่องทางในอันที่จะแก้ไขเสียแต่ก่อนที่จะเป็นปัญหาที่ยากในโอกาสต่อไป

จริงอยู่หากพิจารณาจากอดีต อาชีพการรับราชการเป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมกันมาก เพราะประชาชนเห็นว่าอาชีพการรับราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติ หรือมีเกียรติภูมิสูง มีความมั่นคง และมีความสุขสบายมากกว่าอาชีพอื่น ๆ แต่ในปัจจุบันนี้สังคมได้เปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้ามีมาก รวมทั้งด้านธุรกิจและการประกอบการต่าง ๆ ซึ่งกลายเป็นแหล่งอาชีพที่ดึงดูดใจบุคคลมากกว่าราชการ ทั้งนี้เพราะผลประโยชน์ตอบแทนสูงกว่า จึงสามารถทำให้ครองชีพอยู่ได้ด้วยความสุขสบายได้มากกว่าการรับราชการ และนอกจากนั้นแนวความคิดที่สังคมไทยยอมรับเกียรติภูมิของอาชีพราชการนั้นน้อยลงกว่าเดิม แต่กลับยอมรับว่าเงินเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถแลกเปลี่ยนความสุขสบายต่าง ๆ ได้ นั่นคือเมื่อมีเงินแล้วเกียรติยศชื่อเสียงก็จะตามมาเอง ซึ่งจากทัศนะหรือแนวความคิดข้อนี้เป็นเหตุให้คนปัจจุบันไม่มุ่งหวังที่จะรับราชการมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่มีความรู้ และกลับไปทำงานในธุรกิจต่าง ๆ มากกว่า และด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดผลอันหนึ่งที่กระทบกระเทือนราชการเกี่ยวกับการสรรหาและรักษาตัวบุคคลของราชการให้ไว้ได้คนที่มีความสามารถและคงอยู่ในราชการต่อไป เพื่อจะทำประโยชน์ให้แก่ราชการได้อย่างเต็มที่ กล่าวคือ ราชการไม่สามารถหาคนที่มีความรู้ความสามารถมารับราชการได้ หรือแม้ว่าจะได้คนที่มีความสามารถแล้วก็ตามแต่ไม่สามารถรักษาตัวบุคคลไว้ได้ตลอดไป เพราะแรงดึงดูดจากสิ่งจูงใจในธุรกิจมีมากกว่าดังที่กล่าวมาแล้ว ปัญหาข้อนี้เป็นปัญหาที่ควรจะนำมาคิดพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อความเจริญก้าวหน้าของราชการไทย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การตัดสินใจในการเลือกอาชีพของนิสิตจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย" นี้ มีมูลเหตุจูงใจมาจากปัญหาดังกล่าวแล้ว โดยที่ผู้เขียนตั้งข้อพิจารณาว่า นิสิต นักศึกษา ที่สำเร็จจากมหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเป็นกำลังสำคัญของชาติบ้านเมือง ซึ่งนิสิต นักศึกษา เหล่านี้มีความเป็นผู้ใหญ่ มีความคิดความเห็นเป็นของตนเองพอที่จะเชื่อถือได้ การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพนี้จะเป็นหลักฐานอันหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นว่าชนชั้นปัญญาชนของประเทศมีแนวโน้มต่อการเลือกอาชีพประเภทไหน ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์แก่ราชการส่วนรวมในอันที่จะแก้ไขปรับปรุงระบบราชการให้ดีขึ้นได้ในอนาคต

X เหตุที่เลือกศึกษาเฉพาะนิสิตของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยนั้น ผู้เขียนเห็นว่านิสิตของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยสามารถเป็นตัวแทน (sample) ของประชากร (population) คือ นิสิตนักศึกษาทุก ๆ มหาวิทยาลัยได้ เพราะนิสิตหรือนักศึกษาอยู่ในวัยและระดับการศึกษา (อุดมศึกษา) เดียวกันนี้มักจะมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก

๒. วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ทำการศึกษานี้ ก็เพราะยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาวិเคราะห์วิจัยมาก่อน ผู้เขียนเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งจะมองข้ามไปเสียมิได้ เพราะบุคคลที่จบจากมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะออกไปทำงานประกอบอาชีพ และยอมจะต้องเลือกประกอบอาชีพใด ๆ ก็ได้ หากทางราชการไม่สนใจในเรื่องการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของบุคคลเหล่านี้แล้ว นับวันก็จะเสียประโยชน์มากขึ้นทุกที ด้วยเหตุที่ว่าบุคคลดังกล่าวจะถูกชักจูงหรือแนะนำให้เลือกประกอบอาชีพในองค์การ บริษัท หรือห้างร้านเอกชน ยอมเป็นการเปิดโอกาสให้หน่วยงานเอกชนได้ทำการคัดเลือกเอาบุคคลที่มีคุณภาพสูงไปเสียหมด อันไม่คงควรวัตถุประสงค์นี้ แม้ว่าทางราชการจะได้พยายามทุกวิถีทางที่จะสรรหาบุคคลที่ดีมีความรู้ความสามารถแล้วก็ตาม แต่วิธีหนึ่งที่ทางราชการยังมีได้กระทำได้จริงจังก็คือ การศึกษาวิจัยเรื่องการประกอบอาชีพหรือศึกษาถึงทัศนคติของปัญญาชนเหล่านี้ว่ามีต่อราชการหรือเอกชนอย่างไร เพื่อจะได้ทำการเก็บสถิติตัวเลขเกี่ยวกับความคิดเห็น

เห็นในการเลือกประกอบอาชีพไว้ทำการศึกษา วิจัย ประเมินผล ทั้งนี้หากการวิจัยนี้
ได้ตัวเลขออกมา ปรากฏว่าส่วนใหญ่นิสิตชอบรับราชการ ก็ย่อมจะเป็นผลดีที่จะทำให้
ทางราชการได้มีโอกาสมากขึ้นในการคัดเลือกเอาบุคคลที่ดีที่สุดเข้าไปปฏิบัติราชการ
แต่ในทางกลับกัน หากนิสิตส่วนใหญ่เลือกทำงานเกี่ยวกับเอกชน ทางราชการจะได้
มีโอกาสรายจากการวิจัยนี้ว่าเป็นเพราะเหตุใด และหาทางสนับสนุนหรืออุปถัมภ์
หรือแก้ไขปรับปรุงวิธีการในอันที่จะดึงดูดเอาคนดีเข้ามารับราชการให้มากที่สุด
เพราะมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งที่หน่วยงานทั้งทางราชการและเอกชนต่างก็มีความตอง
การเข้าไปเลือกสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปทำงานในหน่วยงาน
ของตน

การตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น นับว่าเป็นการตัดสินใจ
ครั้งสำคัญยิ่งของทุกคน เพราะจะต้องก้าวเข้าไปสู่หน่วยงานหรือสายงานนั้นจนตลอด
ชีวิตของการทำงาน การเปลี่ยนงานทำบ่อยครั้งเป็นสิ่งที่ทุกคนมิพึงปรารถนาและมีโช
เป็นสิ่งที่ตึงเครียด ทุกคนต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม ต้องการมีความสุข มีเกียรติเมื่อ
อยู่ในสังคม ความต้องการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับงานของทุกคนอย่างแยกไม่ออก
งานเป็นเครื่องแสดงถึงเกียรติภูมิของบุคคลซึ่งทำงานนั้น งานบางอย่างสังคมยกย่อง
ว่ามีเกียรติภูมิสูง ในสังคมของไทยยอมรับและยกย่องงานราชการว่าเป็นงานมีเกียรติ
ภูมิสูงกว่าการทำงานของธุรกิจเอกชน สถานภาพ (Status) ของแต่ละคนจะเป็นที่
ยอมรับหรือไม่ขึ้นอยู่กับการเลือกอาชีพที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นสำคัญ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในสังคมสมัยใหม่นิยมใช้ความสำเร็จของผลงานในหน้าที่การงานเป็นเครื่อง
ตัดสินสมรรถภาพและประสิทธิภาพของบุคคลควายแล้ว การเลือกอาชีพตามความถนัด
ของบุคคลจะเป็นช่องทางที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าแก่ชีวิต ซึ่งถือได้ว่าความสำเร็จใน
หน้าที่การงานเป็นเกียรติอย่างหนึ่ง Robert Blauner ได้กล่าวไว้ในหนังสือ
Alienation and Freedom ว่า งานที่มีเกียรติภูมิสูง (high prestige) ทำ
ให้ทุกคนปรารถนาจะทำ เพราะจะทำให้ใหญ่ทำงานนั้นมีสถานภาพทางสังคมสูงไปด้วย
ในทำนองเดียวกัน งานที่ทำได้ใหญ่ทำงานนั้นมีสถานภาพต่ำ (low status job)

จะมีแนวโน้มในทางที่ไม่มีค่า ไม่มีผู้ใดปรารถนาหรือชอบงานนั้น

จะเห็นได้ว่า การเลือกอาชีพนั้นจำเป็นต้องเลือกงานที่ส่งเสริมเกียรติภูมิให้กับตัวเองและสถานะภาพทางสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อเกียรติภูมิในอาชีพ ซึ่งมีปัจจัยอยู่ ๒ ประการ คือ^๒

๑. ความสำคัญของหน้าที่ของงานนั้นต่อระบบทางสังคมซึ่งทุกคนยอมรับ
๒. การขาดแคลนตัวบุคคลในอาชีพนั้น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการของอาชีพ

ทั้งสองประการนี้หมายถึงในด้านการวิเคราะห์ทางคุณภาพของอาชีพ (occupational qualities) และความสามารถในการทำงาน

ความสำคัญในหน้าที่การงานต่อสังคมย่อมมีผลก่อให้เกิดเกียรติภูมิ ส่วนในด้านการขาดแคลนตัวบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานนั้น บุคคลที่มีความรู้ความสามารถไปทำงานนั้นย่อมมีเกียรติหรือเป็นที่ยอมรับนับถือในหน่วยงาน

นอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว ยังมีปัจจัยอย่างอื่นที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอีกหลายประการ^๓ เช่น รายได้ (income) เกียรติภูมิ (Prestige) และการโฆษณาชักชวนให้เลือกประกอบอาชีพนั้น ๆ เป็นต้น

รายได้ (income) ก็หมายถึงจำนวนเงินที่จะได้รับเป็นผลตอบแทนจากการทำงาน จำนวนเงินที่โดยอมสูงตางานนั้นมีความสำคัญหรือมีหน้าที่สำคัญต่อสังคม

^๑ George Strauss and Leonard R. Sayles, Personnel : The Human Problems of Management (New Jersey : Prentice - Hall Inc., 1967), p.12.

^๒ Henry M. Johnson, Sociology : a systematic introduction (London : Routledge & Kegan Paul Ltd., 1961), p.487.

^๓ Ibid, p.487.

หรืออีกประการหนึ่งงานนั้นมีคนงานจำนวนน้อย เงินเดือนก็อาจสูงได้เช่นกัน

นอกจากนี้การตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพยังเกี่ยวเนื่องกับความต้องการของแต่ละบุคคล (personal need) และความคาดหวังจากผลตอบแทน (expectation) จากการทำงาน เช่น ความมีอิสระ ความก้าวหน้า สภาพการทำงานที่ดี เป็นต้น

การตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนิสิต ฯลฯ ทำให้ทราบว่า พวกเขา มุ่งจะออกไปประกอบกิจการงานด้านใดหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว การจะเปลี่ยนงานอาชีพหลังจากจบการศึกษาแล้วมีเพียงจำนวนน้อย และการเลือกอาชีพที่จะให้ได้ ก็สมปรารถนาของคนยอมเป็นไปไม่ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถในการสอบแข่งขันในสาขาต่าง ๆ ตามที่เคยเรียนมา คนที่มีความรู้ดีมีความสามารถ ย่อมมีโอกาสมากกว่า คนที่มีความสามารถรองลงมาก็ยอมใคร่ระดับที่รองต่อจากคนที่มีความสามารถสูงกว่า ดังนั้น ในการเลือกประกอบอาชีพจำต้องกระทำโดยรอบคอบ โรเซนเบิร์ก (Rosenberg) ได้กล่าวถึงวิธีการที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนิสิต ฯลฯ ไว้ว่า

“.....อาจพิจารณาการตัดสินใจในรูปของกระบวนการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ ออกเป็นชั้น ๆ

ในการนี้จะต้องมีปัจจัยทางค่านิยมส่วนตัวและทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องในการพิจารณาตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพที่ไมต้องการต่าง ๆ ออกไป เช่น งานบางอย่าง ซึ่งไม่อาจเกื้อกูลสถานภาพทางสังคมตามที่ผู้นั้นหวังไว้ งานบางอย่างขาดปัจจัยส่งเสริมทางด้านอุปนิสัยใจคอ ความรู้ความสามารถ และทุนทรัพย์ของผู้นั้นอย่างเพียงพอ และงานบางอย่างที่ขัดกับค่านิยม (value) และลักษณะเฉพาะทาง บุคคลิกภาพ

(personality characteristics) ของผู้นั้น (ก็จะต้องถูกคัดออกไปตามลำดับ)
....."

หมายความว่า อาชีพใดก็ตามหากไม่ตรงกับแขนงวิชาที่ได้ศึกษามา หรือ อาชีพใดขัดกับค่านิยม ทำแล้วจะไม่ส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้า หรือไม่มีโอกาสก้าวหน้า นิสิตก็ย่อมไม่เลือกประกอบอาชีพอย่างนั้น จะเลือกประกอบอาชีพที่ได้มีโอกาสใช้ ความรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อจะได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและมี ประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

ในการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนี้ เป็นเรื่องที่คงการจะทราบถึงความคิดเห็นของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ ๔ หรือปีสุดท้ายของการศึกษาจากทุกคณะ

การที่เลือกศึกษาเฉพาะนิสิตชั้นปีที่ ๔ หรือปีสุดท้ายของการศึกษาก็เพราะ นิสิตเหล่านี้ได้ศึกษาวิชาการต่าง ๆ ใกล้เคียงสำเร็จการศึกษา และจะออกไปประกอบ อาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง กับทั้งยังมีความเป็นผู้ใหญ่กว่านิสิตในชั้น ที่รองลงไป อีกประการหนึ่งนิสิต ฯลฯ เหล่านี้มักมองหาช่องทางของตนเองหรือตัดสินใจ ไว้แล้วว่าจะออกไปประกอบอาชีพอะไร ที่ใด การศึกษาในเรื่องนี้จึงคาดว่าจะได้ข้อมูล เกี่ยวกับความคิดเห็นของนิสิตผู้ซึ่งได้เตรียมตัวจะออกไปประกอบอาชีพพอเป็นที่เชื่อถือ ได้

ดังนั้นในการศึกษาเรื่องนี้ จึงสมควรที่จะทราบถึงความหมายของคำบางคำ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การตัดสินใจ (decision) หมายถึงการตัดสินใจเลือกเอาทางปฏิบัติซึ่งมี

^๕ Morris Rosenberg, Occupations and Values, p.4. อ้างถึงใน จำรูญ มีชนอน, ทักษะคตินักศึกษาแพทย์ต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขในชนบท, วิทยานิพนธ์เสนอ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ตุลาคม ๒๕๑๐, หน้า ๑๕.

อยู่หลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ การตัดสินใจในที่นี้หมายถึงการตัดสินใจของนิสิต ฯลฯ ที่จะเลือกประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อความสำเร็จตามที่มุ่งหมายไว้ ในทางปฏิบัตินั้นการตัดสินใจมักจะเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ยุกยากสลับซับซ้อน และมีวิธีการแก้ปัญหาให้ตัดสินใจมากกว่าหนึ่งประการเสมอ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้วินิจฉัยปัญหา คือตัวนิสิตเองว่าจะเลือกตัดสินใจประกอบอาชีพใดจึงจะบรรลุเป้าหมาย คือความต้องการที่ดีที่สุด และเพื่อให้บังเกิดผลดีที่สุดก่อนภาคของตนต่อไปข้างหน้า การตัดสินใจนั้นหากไร้สามัญสำนึก ((spontaneous decision-making) คือ ตัดสินใจโดยไม่มีหลัก คิดแต่เพียงว่าจะอะไรเหมาะสมหรือควรเป็นอย่างไรก็ตัดสินใจไปตามนั้น เป็นลักษณะของการตัดสินใจโดยปราศจากการไตร่ตรอง เพียงแต่อาศัยสามัญสำนึก หรือสัญชาตญาณเป็นสำคัญเท่านั้น ในทางกลับกัน หากตัดสินใจโดยการไตร่ตรองด้วยเหตุผล (rational decision-making) เป็นการตัดสินใจตามหลักการ เหตุผล และวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดผลดีและถูกต้องที่สุด การตัดสินใจแบบนี้จึงต้องอาศัยเทคนิคหรือกระบวนการต่าง ๆ (formal mechanics or process of decision-making) ช่วยด้วย

ในการตัดสินใจของนิสิตคงกล่าวกันว่าที่จักได้ไว้อยู่ในลักษณะที่อาศัยเหตุผลและความเหมาะสมเป็นหลัก แต่ทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของผู้ที่ช่วยซึ่งอาจจะนำมาประกอบในการพิจารณาตัดสินใจ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า เนื่องจากการตัดสินใจของบุคคลที่อาศัยเหตุผลและความเหมาะสมต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ภายใต้สภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น เมื่อเวลาเปลี่ยนไป สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไป เหตุผลและความเหมาะสมที่ประกอบในการตัดสินใจของบุคคลก็อาจเปลี่ยนแปลงได้อันหนึ่ง ความคิดเห็นหรือเหตุผลของบุคคลนั้นเป็นการใช้เหตุผลของแต่ละบุคคล ๆ ในการ

^b William J. Gore and J.W. Dyson (eds), The Making of Decision : A Reading in Administrative Behavior (New York : The Free Press of Glencoe, Collier of MacMillan Ltd., 1964), p. 77.

ทัศนใจ ฉะนั้น จึงไม่จำเป็นที่การทัศนใจนั้นจะเป็นจริงตามเหตุผลหรือความเหมาะสมของบุคคลนั้น ๆ หมายความว่า การทัศนใจอาจจะตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ เช่น การกรอกแบบสอบถาม (question-aire) ของนิสิต ฯ ในระยะต้นปีอาจได้ข้อมูลอย่างหนึ่ง แต่ระยะปลายปีอาจจะได้คำตอบอีกอย่างหนึ่ง เหตุผลก็เพราะว่าระยะต้น ๆ ปี นิสิต ฯ บางส่วนยังไม่คิดถึงเรื่องการประกอบอาชีพมากนัก นอกจากมีความประสงค์จะสอบให้ได้เสียก่อน แต่ระยะปลายปีนิสิตส่วนใหญ่อาจจะเตรียมตัวไว้อย่างแล้ว บางคนอาจจะทัศนใจไวพร้อมแล้วในการเลือกประกอบอาชีพที่ตนปรารถนา

ดังนั้น ข้อมูลคำตอบที่ได้จากการวิจัยนี้จึงถือเอาการทัศนใจในขณะที่กรอกแบบสอบถาม เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

นิสิต หมายถึงนิสิตชั้นปริญญาตรี ชั้นปีที่ ๔ หรือปีสุดท้ายของทุกคนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ลงทะเบียนศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๑๒ นี้ คือ ระหว่างวันที่ ๑ พฤษภาคม ถึงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๑๒ ซึ่งมีทั้งหมดสิบคณะ คือ

๑. คณะครุศาสตร์
๒. คณะรัฐศาสตร์
๓. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
๔. คณะแพทยศาสตร์
๕. คณะวิทยาศาสตร์
๖. คณะวิศวกรรมศาสตร์
๗. คณะสัตวแพทยศาสตร์
๘. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
๙. คณะอักษรศาสตร์
๑๐. แผนกอิสระสื่อสารมวลชนและการประชาสัมพันธ์

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งเน้นในความคิดเห็นเรื่องการทัศนใจจะประกอบอาชีพของนิสิต ฯ เป็นสำคัญ ในฐานะที่นิสิต ฯ กำลังจะสำเร็จการศึกษาและเตรียมตัวออกไปเผชิญกับชีวิตอนาคตข้างหน้า และขณะนี้ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ว่า หากเรียนสำเร็จแล้วตนจะ

นายจ้างและลูกจ้างที่กระทำคอกันก่อนที่จะเข้าทำงาน

๔. วิธีการศึกษา

การรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตชั้นปีสุดท้ายของทุกคณะในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ด้วยการส่งแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีอยู่ ๒
แบบด้วยกัน คือ

๑. คำถามที่ต้องการคำตอบเจาะจง (fixed alternative questions or closed form) เป็นคำถามที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบ ตอบได้โดยอิสระ คำตอบอาจทำเอาไว้เพียง "ใช่" "ไม่ใช่" หรือทำเครื่องหมายในคำตอบที่จัดไว้ให้ให้เห็นว่าถูกต้องที่สุด คำถามที่นำเอามาใช้ในข้อนี้คือ ให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว เรียกว่า check one เช่น ท่านสำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.๕ หรือ ม.๘) แผนกวิทยาศาสตร์ กิลปะหรืออักษรศาสตร์ ทั่วไป แล้วให้ผู้ตอบเลือกใส่เครื่องหมายถูก (✓) หน้าข้อที่เขาสำเร็จ นอกจาก check one แล้ว ยังมี multiple choice คือ เลือกตอบตามข้อเท็จจริง หรือตามความเห็นของผู้ตอบ เช่น หากท่านคิดว่ารับราชการดีที่สุด ทำไมจึงคิดวาศที่สุด คำตอบที่ให้มีหลายข้อ เช่น มีเกียรติ มีความมั่นคง มีบำเหน็จบำนาญ มีเบี้ยเลี้ยง มีคนนับถือ ฯลฯ เป็นต้น แล้วให้ผู้ตอบเลือกตอบได้หลายข้อ และ

๒. คำถามที่ให้ตอบตามชอบใจ (open ended questions or open form) เป็นแบบคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและไขถ้อยคำของตนเอง ปล่อยให้เป็นเรื่องของผู้ตอบจะตอบอย่างไรก็ได้

แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

๑. เกี่ยวกับภูมิหลังของนิสิต
๒. เกี่ยวกับเรื่องที่อยู่อาศัย
๓. เกี่ยวกับพื้นฐานการศึกษา

- ๔. เกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องอาชีพ
- ๕. เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ

๓. วิธีการสุ่มตัวอย่าง (sampling)

เมื่อทราบลักษณะของประชากรในการวิจัยว่าเป็นนิสิตปีสุดท้ายของทุกคณะในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว ประกอบกับมีความประสงค์ที่จะเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตชาย - หญิง จึงทำการเลือกสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งพวกหรือคณะ (stratified random sampling) เพราะการสุ่มตัวอย่างแบบนี้สามารถลดขนาดตัวอย่างของประชากรลงได้มาก และประหยัดกว่าการสุ่มแบบง่าย การสุ่มแบบแบ่งพวกนี้ทำให้ทราบลักษณะของตัวอย่างต่างๆ ดีขึ้น จึงเป็นการสะดวกในการศึกษาเรื่องนี้ จำนวนประชากรซึ่งแบ่งแยกเป็นนิสิตชายและหญิงมีอยู่ดังนี้*

ตารางที่ ๑

แสดงจำนวนนิสิตปีสุดท้ายของทุกคณะในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะ	ชาย	หญิง	รวม
ครุศาสตร์	๔๘	๑๖๑	๒๐๙
รัฐศาสตร์	๘๖	๑๑๒	๑๙๘
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	๑๑๘	๒๑๙	๓๓๗
แพทยศาสตร์	๖๒	๓๐	๙๒
วิทยาศาสตร์	๖๓	๘๘	๑๕๑

* ข้อมูลจากแผนกทะเบียนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะ	ชาย	หญิง	รวม
วิศวกรรมศาสตร์	๓๑๘	๓	๓๒๑
สัตวแพทยศาสตร์	๒๕	๕	๓๐
สถาปัตยกรรมศาสตร์	๑๒๔	๓๖	๑๖๐
อักษรศาสตร์	๒	๑๒๓	๑๒๕
แผนกอิสระสื่อสารมวลชน	๓๙	๓๔	๗๓
รวม	๔๙๖	๔๓๙	๑๑๓๕

ประชากรทั้งหมดมี ๑๑๓๕ คน ผู้เขียนจึงเลือกตัวอย่างออกมาแทนประชากรทั้งหมดของแต่ละคณะ เพื่อให้เกิดความเชื่อถือได้ จึงใช้อัตราคอกำหนดจำนวนประชากร คือ ร้อยละ ๑๐ ของนิสิตแต่ละคณะ ซึ่งได้ตัวอย่างของประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๒

แสดงจำนวนนิสิตที่เลือกมาเป็นตัวอย่างจากแต่ละคณะ

คณะ	จำนวน/คน
ครุศาสตร์	๒๔
รัฐศาสตร์	๒๑
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	๓๔
แพทยศาสตร์	๙
วิทยาศาสตร์	๑๕
วิศวกรรมศาสตร์	๓๒
สัตวแพทยศาสตร์	๓

คณะ	จำนวน/คน
สถาปัตยกรรมศาสตร์	๑๖
อักษรศาสตร์	๑๓
แผนกอิสระสื่อสารมวลชน	๗
รวม	๓๖

เนื่องจากนิสิตทั้งหมดทั้งชายและหญิงเมื่อรวมกันแล้ว ปรากฏว่านิสิตชายมีมากกว่านิสิตหญิง วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อจะดูว่าเหตุใดพวกนิสิตจึงเลือกประกอบอาชีพนั้น ๆ และมีปัจจัยอะไรที่เลือกอาชีพอย่างนั้น ในขณะเดียวกันก็ต้องเปรียบเทียบแนวความคิดของนิสิตชายหญิงจากนิสิตแต่ละคณะ แล้วสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) อีกครั้งหนึ่งจากแต่ละคณะ โดยเขียนชื่อลงในกระดาษแฉ้วน โดยไม่แยกออกเป็นฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย เพราะบางคณะมีฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงเพียงสองสามคนเท่านั้น แล้วสุ่มตัวอย่างออกมาให้ได้เท่ากับจำนวนที่ต้องการ ดังนี้

ตารางที่ ๓

แสดงจำนวนนิสิตที่เลือกมาเป็นตัวอย่างแยกตามเพศ

คณะ	ชาย	หญิง	จำนวนนิสิต ที่เลือกมา	รวม
ครุศาสตร์	๕	๑๙	๒๔	๒๔
รัฐศาสตร์	๑๑	๑๐	๒๑	๒๑
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	๑๕	๑๙	๓๔	๓๔
แพทยศาสตร์	๕	๕	๙	๙
วิทยาศาสตร์	๗	๘	๑๕	๑๕

คณะ	ชาย	หญิง	จำนวนนิสิต ที่เลือกมา	รวม
วิศวกรรมศาสตร์	๓๒	-	๓๒	๓๒
สัตวแพทยศาสตร์	๓	-	๓	๓
สถาปัตยกรรมศาสตร์	๑๓	๓	๑๖	๑๖
อักษรศาสตร์	-	๑๓	๑๓	๑๓
แผนกอิสระสื่อสารมวลชน	๔	๓	๗	๗
รวม	๕๕	๑๖	๑๑๔	๑๑๔

ในการสุ่มแบบนี้เป็นการสุ่มแบบง่าย ปราศจากการแทนที่ (simple random sampling without replacement) ซึ่งได้ตัวอย่างทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจำนวนเท่า ๆ กัน ตามที่ปรากฏในตารางข้างบนนั้น และจัดส่งแบบสอบถามไปที่คณะต่าง ๆ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ ๔ 006633

แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้กลับคืนมาจากแต่ละคณะ

ส่งแบบสอบถามไป (จำนวน/ฉบับ)	คณะ	ได้กลับคืนมา (จำนวน/ฉบับ)	ได้กลับคืน ร้อยละ
๒๔	ครุศาสตร์	๒๔	๑๐๐
๒๑	รัฐศาสตร์	๒๑	๑๐๐
๓๔	พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	๓๔	๑๐๐
๕	แพทยศาสตร์	๕	๑๐๐

ส่งแบบสอบถามไป (จำนวน/ฉบับ)	คณะ	ได้กลับคืนมา (จำนวน/ฉบับ)	ได้กลับคืน ร้อยละ
๑๕	วิทยาศาสตร์	๑๕	๑๐๐
๓๒	วิศวกรรมศาสตร์	๓๒	๑๐๐
๓	สัตวแพทยศาสตร์	๓	๑๐๐
๑๖	สถาปัตยกรรมศาสตร์	๑๖	๑๐๐
๑๓	อักษรศาสตร์	๑๓	๑๐๐
๙	แผนกอิสระสื่อสารมวลชน	๙	๑๐๐
๑๙๔	รวม	๑๙๔	๑๐๐

จากแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากสิบคณะ เมื่อคิดแล้วได้กลับคืนร้อยละ ๑๐๐
ในการวิเคราะห์นั้นนำมา ๑๙๔ ฉบับ

๕. ประโยชน์ที่อาจจะพึงได้รับในการวิจัย

ประโยชน์อันอาจจะพึงได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

๑. ช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงในการวิจัยวานิสิตส่วนใหญ่เลือกประกอบอาชีพอะไร และอาศัยเหตุผลใดเป็นเครื่องพิจารณาตัดสิน
๒. อาจเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยในการพิจารณาคำเนินนโยบายวางแผนกำลังคน ผลิตปัญญาชนในค่านิยมที่สังคมต้องการให้พอเพียงต่อไป
๓. อาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยราชการในการที่จะพิจารณาคำเนินนโยบายวางแผนการสรรหาบุคคลที่ดี มีความรู้ความสามารถเข้ารับราชการให้มากขึ้น และปรับปรุงวิธีการให้ข้อเท็จจริง (informations) เป็นที่น่าสนใจ ถึงจุดใจ และให้ถูกหลักสากลนิยม

๔. อาจช่วยให้เกิดแนวความคิดในการหันเหความสนใจของนิสิต
จากงานเอกชนมาสู่งานราชการให้มากขึ้น

๕. ทำให้ทราบว่านิสิตในระดับนี้แล้วมีความปรารถนาความก้าวหน้า
ในการประกอบอาชีพทางด้านใด ซึ่งจะเป็นแนวความคิดให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง
ในเรื่องนี้จัดสรรของความต่องานทางด้านความก้าวหน้า อันจะเป็นสิ่งดึงดูดใจให้บุคคล
เหล่านั้นเลือกไปประกอบอาชีพในทางรับราชการต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย